

Uppföljning av reviderat förfrågningsunderlag vårdval husläkarverksamhet

Förslag till beslut

1. Direktionen för Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje beslutar att godkänna förvaltningens rapport.
2. Direktionen beslutar att ge förvaltningen i uppdrag att revidera förfrågningsunderlag vårdval husläkarverksamhet under 2023.

Maria Johansson
Förbundsdirektör

Sammanfattning

Direktionen för Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje beslutade 2021-03-29 § 50 om ett reviderat förfrågningsunderlag för vårdval husläkarverksamhet med läkarinsatser inom basal hemsjukvård.

Syftet med revideringen var i första hand att justera vårduppdraget till att i högre grad närma sig både nationella och regionala intentioner med inriktning mot en mer tillgänglig och nära vård. Ett annat viktigt syfte var att se över den då gällande ersättningsmodellen som var kostnadsdrivande.

Förvaltningen har på direktionens uppdrag genomfört en uppföljning av effekterna av det reviderade förfrågningsunderlaget. Förvaltningen bedömer att de ekonomiska effekterna blivit ungefär de förväntade med en kostnadsminskning för förvaltningen om cirka åtta procent efter första verksamhetsåret. För de enskilda mottagningarna har den ekonomiska ersättningen varierat.

Övriga effekter som följts upp avser indikatorer på god kvalitet i den sammanhållna vården och omsorgen, tillgänglighet för individen samt hälsofrämjande och förebyggande insatser. Avseende god kvalitet i den sammanhållna vården finns mer att göra avseende patientens tillgång både till fast läkarkontakt, fast vårdkontakt och samordnad individuell plan.

Vårdgarantin uppfylls i mycket hög utsträckning, både avseende telefonkontakt samma dag, samt avseende medicinsk bedömning inom tre dagar. Däremot har det totala antalet vårdkontakter minskat med cirka 13 procent åren 2019-2022. Avseende hälsofrämjande och förebyggande insatser har förvaltningen identifierat ett behov av att öka andelen rådgivande samtal avseende alkohol- och tobaksvanor.

Ett flertal utvecklingsarbeten pågår, där förvaltningen tillsammans med utförarna, arbetar för att stärka samverkan och förbättra rutiner kring patienterna. En översyn av ersättningsmodellen kommer göras under 2023.

Beskrivning av ärendet

Direktionen för Kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje beslutade 2021-03-29 § 50 om ett reviderat förfrågningsunderlag för vårdval husläkarverksamhet med läkarinsatser inom basal hemsjukvård.

Syftet med revideringen var i första hand att justera vårduppdraget till att i högre grad närma sig både nationella och regionala intentioner med inriktning mot en mer tillgänglig och nära vård. Ett annat viktigt syfte var att se över den då gällande ersättningsmodellen som var kostnadsdrivande.

Det beslutsunderlag som presenterades för direktionen innebar i sak en förändring i uppdrag och ersättningsmodell som närmade sig den inom vårdval husläkarverksamhet inom regionen. Några avsteg från regionens ersättningsmodell gjordes dock, där skillnaderna motiverades med hänsyn till Norrtäljes demografi och folkhälsa. Bland annat infördes högre ersättningsnivåer för besök av äldre och barn, för hälsofrämjande insatser och för insatser inom psykisk hälsa.

Direktionen gav i samband med beslutet förvaltningen i uppdrag att återkomma med en uppföljning av effekterna av det reviderade förfrågningsunderlaget efter första verksamhetsåret. Förvaltningen har sammanställt verksamhetsdata och statistik, och i olika forum inhämtat synpunkter från utförarna. I bilaga 1 till tjänsteutlåtandet återfinns statistik och data.

Effekter God kvalitet i den sammanhållna vården och omsorgen

Förvaltningen har tittat på parametrarna andel fast läkarkontakt och antal genomförda SIP¹ som mått på god kvalitet i den sammanhållna vården och omsorgen. Andelen fast läkarkontakt varierar mellan 0 och 63% mellan mottagningarna. Målsättningen nationellt är 55 procent, och inom regionen är målet 75 procent. Förvaltningen har under hösten tillsammans med utförarna kartlagt vilka upplevda hinder som finns. En handlingsplan håller på att utarbetas i syfte att höja andelen fast läkarkontakt, samt för att bättre kunna följa och styra utvecklingen över tid.

Antalet registrerade SIP:ar är också konstaterat få. Ett pågående utvecklingsarbete mellan husläkarmottagningar och kundvalsutförare syftar till att öka andelen fasta vårdkontakter, och därigenom antalet SIP. Efter införande av nytt systemstöd under hösten 2022 hoppas förvaltningen att detta tillsammans kan leda till att fler patienter och brukare får den samordnade individuella plan de har rätt till.

Effekter Tillgänglighet

Som mått på tillgänglighet har förvaltningen tittat på följande variabler:

- Antalet besök
- Uppfyllande av vårdgarantin
- Utökade öppettider

Förvaltningen kan konstatera att antalet vårdkontakter minskat med totalt 22 000 besök år 2022 (prognos) jämfört med registrerat antal vårdkontakter 2019. Pandemin har naturligtvis påverkat besöksantalet både 2020, 2021 och i viss mån även 2022. Parallellt har kommunen haft en inflyttning som inneburit en befolkningsökning om 5,3 procent.

---

¹ SIP= samordnad individuell plan

Antal besök hos husläkarmottagningar år 2019 - 2022

	2019	2020	2021	2022*	2022 prognos
Antal besök	162 377	148 084	150 801	105 297	140 400

*avser jan-sep 2022

Avseende tillgänglighet enligt vårdgarantin, finns två mätpunkter mottagningarna har att förhålla sig till - dels tillgänglighet via telefon samma dag som patienten tar kontakt (dag 0), dels att göra en medicinsk bedömning inom tre dagar.

Här visar Norrtäljes mottagningar fina resultat, över regionssnittet. För telefontillgängligheten märktes en tydlig nedgång under pandemin när kravnivån sänktes i hela regionen på grund av den ansträngda personalsituationen. Samtliga mottagningar utom en klarar med god marginal den regionala målnivå som finns gällande att tillhandahålla en medicinsk bedömning inom tre dagar.

I det reviderade förfrågningsunderlaget tillkom möjligheten för mottagningarna att ansöka om extra öppethållande utöver ordinarie tider, vardagar 8-17. Samtliga privata utförare ansökte om detta, och erbjöd tillsammans 25 timmar extra öppet per vecka under perioden juni 2021 till augusti 2022. Från hösten 2022 håller en av mottagningarna öppet 10 timmar extra på kvällar och helger.

Effekter hälsofrämjande och förebyggande insatser

Som mått på hälsofrämjande och förebyggande insatser har förvaltningen följt upp insatser för psykisk hälsa samt rådgivande samtal om hälsosamma levnadsvanor. En särskild satsning gjordes i förfrågningsunderlaget på dessa vårdbesök, då den psykiska ohälsan är högre i Norrtälje kommun än i regionen i övrigt. Kommunen har dessutom en relativt hög andel personer med riskfyllt alkoholbruk, och en hög andel av befolkningen som röker dagligen. Med en högre ersättning för dessa besök hoppades förvaltningen kunna skapa incitament för att dessa vårdkontakter skulle genomföras.

Antal samtal om hälsosamma levnadsvanor

Samtal hälsosamma levnadsvanor	2019	2020	2021	2022*
Rådgivande samtal tobak	548	283	198	150
Rådgivande samtal alkohol	174	125	169	160
Rådgivande samtal fys aktivitet	7 218	5 256	4 722	4 640
Rådgivande samtal matvanor	6 172	4 460	3 796	3 570
Totalt	14 112	10 124	8 885	8 520

*avser perioden jan-sep 2022

I stället kan vi se att antalet rådgivande samtal om hälsosamma levnadsvanor har minskat kraftigt sedan 2019, nästan med 40 procent. Trots detta genomför Norrtäljes mottagningar relativt sett fler samtal jämfört med regionssnittet. För att öka andelen rådgivande samtal kring alkohol och tobak har förvaltningen påbörjat en dialog med utförarna kring lokala insatser för att öka dessa.

Antalet vårdkontakter inom uppdraget psykiska insatser låg som högst under år 2020 med ca 15 300 besök, att jämföra med 2022 då antalet vårdkontakter för psykisk hälsa förväntas bli runt 14 400 st, en minskning om ca sex procent.

Analysen visar en tydlig trend att andelen besök hos psykolog minskat till förmån för besök hos psykoterapeut och socionom eller kurator.

Ekonomiska konsekvenser

Målsättningen var att sänka förvaltningens totala kostnader för vårdvalet. Enligt förslaget till reviderat förfrågningsunderlag förväntades kostnaderna minska med sju procent på årsbasis.

Noterbart är att, även efter minskade kostnader, bedömdes Norrtäljes reviderade förfrågningsunderlag vara cirka 15 procent dyrare än det då aktuella förfrågningsunderlag som gällde i regionen.

Förvaltningens analys ger vid handen att kostnaderna under första verksamhetsåret minskat med drygt åtta procent vilket överensstämmer bra med den ekonomiska simulering som gjordes inför revideringen. Under 2022 förväntas kostnaderna öka något, främst beroende på höjd listningsersättning för CNI och ACG, samt på grund av befolkningsökningen (se bilaga 1, tabell 1).

En annan målsättning var att förändra relationen mellan uppdrags- och produktionsrelaterad ersättning i modellen till förmån för uppdragsrelaterad ersättning. I den simulering som gjordes inför revideringen förutspådde förvaltningen en fördelning om 78 procents uppdragsrelaterad ersättning, och 22 procents prestationsrelaterad ersättning. Analysen visar att utfallet för det första verksamhetsåret landade på en fördelning 82/18. Syftet med denna ändring var att säkra utförarnas intäkter, och därmed ge incitament till att omhänderta mer vårdtunga och kroniskt sjuka patienter.

För de enskilda mottagningarna har den förändrade ersättningsmodellen påverkat i varierande grad. De mottagningar som tidigare haft stor andel prestationsrelaterad ersättning har påverkats mer än de med mindre andel besök. Om vi jämför 2021 (helår) med 2022 (prognosticerat utfall) ses en tydlig variation mellan mottagningarna.

Ersättning per utförare

	2020	2021	Prognos 2022	Förändring mellan 21/22
Norrtälje norra vårdcentral	34,7 mnkr	35,8 mnkr	34,6 mnkr	-3,0 %
Norrtälje södra vårdcentral	25,6 mnkr	28,6 mnkr	28,8 mnkr	1,0 %
Hallstaviks vårdcentral	11,8 mnkr	13,4 mnkr	13,6 mnkr	1,0 %
Bergshamra + Blidö vårdcentral	9,9 mnkr	11,1 mnkr	11,3 mnkr	2,0 %
Väddö vårdcentral	10,5 mnkr	11,9 mnkr	10,9 mnkr	-10,0%
Husläkarna Rimbo-Edsbro	18,8 mnkr	18,0 mnkr	20,3 mnkr	11,0 %
Rimbo Hälso- och vårdcentral	26,6 mnkr	21,9 mnkr	19,2 mnkr	-14,0 %
Norrtälje Hälso- och vårdcentral	32,1 mnkr	31,8 mnkr	28,5 mnkr	-12,0 %
Citikliniken hälsocentral	10,1 mnkr	9,4 mnkr	9,5 mnkr	1,0 %
Totalt	180,0 mnkr	182,1 mnkr	176,7 mnkr	-3,0 %

Dnr: KSON 2022-340

Utförarna har i olika sammanhang lyft att den nya ersättningsmodellen innebär stora ekonomiska utmaningar. Krav på ökad bemanning, höjd kompetens och teambaserat arbetssätt kräver resurser, något som samtliga utförare lyft. Särskilt märkbart är utmaningarna för de mindre och perifera mottagningarna.

Region Stockholm har hunnit revidera sitt förfrågningsunderlag ytterligare sedan Norrtäljes infördes. Förvaltningen har gjort en jämförelse mellan ersättningsmodellerna, och kan konstatera att husläkarmottagningarna i Norrtälje fortfarande kompenseras i högre grad utifrån den nuvarande ersättningsmodellen, jämfört med om de ersatts enligt regionens priser. Den tidigare skillnaden i ersättningsnivåer har jämnats ut, och uppskattas till cirka 3,5 procent – motsvarande 6,5 mnkr på årsbasis – jämfört med 15 procent initialt.

Barnperspektiv

Omhändertagande av barn och unga i åldern 0-17 år hade särskilt fokus i revideringen. En extra ersättning för dessa vårdkontakter infördes, något som inte påverkat besöksantalet mer än marginellt inom vårdval HLM.

Ett fortsatt arbete pågår inom förvaltningen med ett lokalt anpassat uppdrag utökade insatser psykisk hälsa i primärvården (0-17 år), något förvaltningen tidigare informerat direktionen om (2022-06-08 § 70).

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningens bedömning är att det ekonomiska utfallet i stort följer det förväntade utifrån den simulering som gjordes inför införandet av ny ersättningsmodell. Målet var att sänka kostnaderna för vårdvalet, samt att styra om modellen avseende fördelningen av prestations- respektive uppdragsrelaterad ersättning.

Även tidigare fanns en skillnad i arbetssätt mellan mottagningarna, där vissa hade en procentuellt högre andel prestationsrelaterad ersättning än andra. Dessa mottagningar har påverkats mest av den förändrade modellen. Vid analysen framkommer också att dessa mottagningar haft betydligt färre vårdkontakter under 2021 jämfört med 2020.

Samtliga utförare har gett uttryck för att det finns stora utmaningar i att bedriva verksamhet med nuvarande ersättningsnivåer. Kraven höjdes i det reviderade förfrågningsunderlaget avseende bemanning, kompetens och teambaserat arbetssätt. Mindre vårdcentraler med få listade har svårt att få resurserna att räckta till. Förvaltningen bedömer att en översyn av ersättningsmodellen och förfrågningsunderlaget inom HLM behöver göras under 2023.

Inom Nära vård har man sett att fokusflyttningen med husläkarverksamheten som nav inom primärvården gynnar de stora och medelstora vårdcentralerna, något som utförarna flaggar för.

Vad gäller övriga önskade effekter med det nya förfrågningsunderlaget varierar utfallet. Avseende god kvalitet i den sammanhållna vården finns mer att göra avseende patientens tillgång både till fast läkarkontakt, fast vårdkontakt och samordnad individuell plan. Samverkan mellan husläkarmottagningar och kundval behöver också ses över inom den basala hemsjukvården. Förvaltningen driver ett arbete tillsammans med utförarna i dessa frågor.

Dnr: KSON 2022-340

Tillgängligheten är god avseende telefonkontakt med husläkarmottagning samma dag, och även avseende medicinsk bedömning inom tre dagar. Under första verksamhetsåret har 25 extra timmar öppet per vecka erbjudits invånare i Norrtälje. Från september erbjuds 10 extra timmar öppet, kvällar och helger.

Totalt sett har antalet vårdkontakter minskat med cirka 13 procent - motsvarande 22 000 besök - mellan åren 2019 och 2022. Samtidigt har befolkningen ökat med 5,3 procent. Förvaltningens bedömning är sålunda att tillgängligheten minskat över tid. Inga slutsatser kan i dagsläget dras om det är de mest vårdtunga och kroniskt sjuka patienterna som prioriterats.

Avseende hälsofrämjande och förebyggande insatser har förvaltningen identifierat ett behov av att öka andelen rådgivande samtal avseende alkohol- och tobaksvanor. En inventering av behov av stöd har påbörjats med utförarna, och insatser planeras starta under inledningen av 2023.

Ett arbete pågår inom förvaltningen med att ta fram ett nytt uppdrag avseende en lokal anpassning av utökade insatser psykisk hälsa för barn och unga (0-17 år), något som tidigare informerats om i direktionen. Ärendet förväntas klart under våren 2023.

En utredning gällande vårdval fotsjukvård har påbörjats i syfte att säkerställa kompetens, tillgång och kvalitet på den medicinska fotsjukvården i Norrtälje. Ärendet planeras presenteras för direktionen i februari 2023.

Bilagor

1. Bilaga 1 Uppföljning vårdval HLM.

Beslut skickas till

Region Stockholm (registrator.rlk@regionstockholm.se)
Norrtälje kommun (kommunstyrelsen@norrtalje.se)